

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มีลักษณะเป็นห้องสมุดเฉพาะ วิทยาลัยของห้องสมุดเฉพาะส่วนมากอยู่ในอาคารของหน่วยงานที่ห้องสมุดสังกัดอยู่ ทำหน้าที่จัดหาหนังสือและวัสดุสำหรับการค้นคว้าวิจัยเฉพาะวิชาหนึ่งวิชาใดหรือกลุ่มวิชาที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้รับบริการหรือผู้ใช้ห้องสมุดจำกัดวงจำเพาะเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผู้ใช้จึงมักเป็นผู้ที่มีความสนใจ หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ดี หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาซึ่งห้องสมุดนั้น ๆ เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุดธนาคาร เป็นต้น ห้องสมุดเฉพาะบางแห่งอาจกำหนดได้ตามขนาดเนื้อที่ของห้องสมุดจำนวนผู้ใช้และจำนวนหนังสือวัสดุอื่น ๆ ที่มีอยู่ซึ่งมีหน้าที่ให้ความรู้และช่วยในการค้นคว้าและวิจัย เป้าหมายสำคัญคือให้บริการข่าวสาร ซึ่งมุ่งหมายในเนื้อหาวิชาของเอกสารมากกว่าตัวเล่มเอกสาร¹

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์จัดอยู่ในประเภทห้องสมุดเฉพาะ เนื่องจากโรงเรียนแพทย์มีหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้บริการประชาชนทั้งในเมืองและชนบท หน้าที่สำคัญดังกล่าวประกอบด้วยการสอน การบริการ และการวิจัย² โรงเรียนแพทย์

¹สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์, บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 83-84.

²"จดหมายถึงบรรณาธิการ," สารศิริราช 20 (กุมภาพันธ์ 2517):

รับผิดชอบนักเรียนทุกคน เพื่อพัฒนาความสามารถอันจำเป็นสำหรับยกระดับความรู้ให้
 มั่นคง¹ การเรียนการสอนของแพทย์ต้องอาศัยห้องสมุดเป็นสำคัญ ถือว่าห้องสมุดเป็น
 หัวใจของการศึกษาทางการแพทย์ ดังนั้น โรงเรียนแพทย์มีหน้าที่สนับสนุนห้องสมุดทั้งใน
 ด้านการเงิน สถานที่ อาคาร และบุคลากรอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษา
 ในโรงเรียนแพทย์ในปัจจุบันเป็นแนวทางการศึกษาแบบอิสระ นักศึกษาต้องศึกษา
 ด้วยตนเองมากขึ้น ค้นคว้ามากขึ้น นับเป็นการเตรียมการศึกษาตลอดชีวิต² ห้องสมุด
 แพทย์แห่งเดียวไม่สามารถให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้ห้องสมุดได้เต็มที่ ต้องอาศัยความ
 ร่วมมือจากห้องสมุดต่าง ๆ ในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุดทางด้านการแพทย์
 ห้องสมุดทางด้านการวิจัย เป็นต้น เพื่อนำทรัพยากรมาบริการแก่แพทย์และนักศึกษาแพทย์
 ให้มากขึ้น³

¹J. Titley, "The Medical Librarian as a Medical Educator: the Description of a Course," in Proceedings of the Third International Congress of Medical Librarianship, Amsterdam, 5-9 May 1969, ed. K. Ellison David and W.D. Sweedney (Amsterdam: Excerpta Medica, 1978), p. 327.

²Estell Brodman, "The Challenge in Medical School Libraries," Journal of Medical Education 40 (January 1965): 4.

³Association of American Medical College, "Guidelines for Medical School Libraries," prepared by a Joint Committee of the Association of American Medical Colleges and the Medical Library Association, Journal of Medical Education 40 (January 1965): 17.

สิ่งพิมพ์และวัสดุในห้องสมุดเฉพาะประกอบด้วยวัสดุหลายชนิดและหลายรูปแบบ ได้แก่ หนังสือ จุลสาร วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือพิมพ์ ข่าวสาร วรรณคดี สารคดี ละครเวที สารคดีเสียง รายงานการประชุม หนังสือรายปี รายงาน นามานุกรมขององค์กรต่าง ๆ ผลการทดลอง โสตทัศนวัสดุ¹ ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มีวัสดุการอ่านหลายประเภทเช่นกัน แต่ประเภทวารสารมีความสำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นสิ่งพิมพ์อันดับแรกทางการแพทย์ที่จะช่วยผู้ใช้ติดตามความก้าวหน้าต่าง ๆ ในการวินิจฉัยโรค การรักษาโรค และยาใหม่ ๆ ซึ่งหาอ่านได้จากวารสารฉบับล่าสุดได้อย่างดี² ดังนั้น สิ่งพิมพ์ทางห้องสมุดแพทย์โดยเฉลี่ยแล้วจะมีวารสารจำนวน 2 ใน 3 ของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด และมีหนังสือเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น³

¹สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์, บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน, หน้า 86.

²Alfred N. Brandon, "The Emergence of the Modern Medical Library," in Handbook of Medical Library Practice, ed. Gertrude L. Annan and Jacqueline W. Felter, 3d ed. (Chicago: Medical Library Association, 1970), p. 2.

³William K. Beatty, "Technical Processing: pt. 1, Selection, Acquisition and Weeding," in Handbook of Medical Library Practice, ed. Gertrude L. Annan and Jacqueline W. Feter, 3d ed. (Chicago: Medical Library Association, 1970), p. 76.

วารสารที่แพร่หลายในวงการแพทย์มีหลายประเภท บางประเภทจัดพิมพ์
 สม่ำเสมอตามกำหนดออก บางประเภทเป็นรายงานการประชุมทางวิชาการของสมาคม
 โรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาล สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีลักษณะ
 ต่าง ๆ กัน เช่น เป็นบทความทบทวนฉบับ รายงานสั้น ๆ หรือรายงานวิจัย¹ วารสาร
 ทางการแพทย์ปัจจุบันเสนอรายงานการพัฒนาใหม่ ๆ ทางการแพทย์ตลอดเวลา² การ
 ค้นคว้าทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องแต่ละเรื่องได้มีการศึกษาและใช้วารสารใน
 การอ้างอิงมากขึ้น วารสารทางการแพทย์ต่างประเทศที่ออกเผยแพร่ทั่วโลกมีจำนวนมาก
 พิมพ์ออกหลายภาษา และเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี จากการสำรวจของหอสมุดแพทย์แห่งชาติ
 อเมริกา (National Library of Medicine - NLM) พบว่าในปี ค.ศ. 1979
 มีวารสารทางการแพทย์ที่พิมพ์เผยแพร่ 2,557 รายการ³ ปี ค.ศ. 1980 เพิ่มจำนวน
 เป็น 2,630 รายการ⁴ และปี ค.ศ. 1981 มีจำนวน 2,691 รายการ⁵ เมื่อ
 เปรียบเทียบกับวารสารทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน

¹UNESCO, Handbook for Information Systems and Services
 (Paris: UNESCO, 1975), p. 129.

²Suthilak Amphanwong, "The Role of Books and Libraries
 in the Development of Thailand," in Libraries and Librarianship
 in Thailand (Bangkok: Department of Library Science, Faculty
 of Arts, Chulalongkorn University, 1967), p. 1.

³"List of Journals Indexed, Abbreviation Listing,"
Index Medicus 20, pt.1 (January 1979): 1-50.

⁴"List of Journals Indexed, Abbreviation Listing,"
Index Medicus 21, pt.1 (January 1980): 1-60.

⁵"List of Journals Indexed, Abbreviation Listing,"
Index Medicus 22, pt.1 (January 1981): 1-63.

มากกว่าวารสารของสาขาวิชาอื่น ๆ จากการสำรวจถึงเดือนมิถุนายน 2523 มีวารสารฉบับปัจจุบัน 85 รายการ¹ และที่ผู้วิจัยทำการสำรวจวารสารมีทั้งฉบับปัจจุบันและฉบับย้อนหลังจำนวน 172 รายการ² นั้น จึงนับว่าวารสารทางการแพทย์ภาษาไทยเฝ้ามีความสำคัญต่อวงการแพทย์ของไทยมาก

การแพทย์ของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าขึ้นมาเป็นลำดับ โรงเรียนแพทย์ให้ความสำคัญแก่องค์สมุทรมากโดยเฉพาะค่านวารสาร และห้องสมุดเองก็ไ้บริหารและบริการวารสารให้เป็นระบบ และจัดเก็บรักษาอย่างดี วารสารภาษาไทยทางการแพทย์นับวันมีบทบาทสำคัญมากขึ้นทุกที ค่ายผู้จัดทำซึ่งเป็นผู้มีคุณวุฒิทางการแพทย์ไ้พยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบแต่ละชื่อ แต่ละฉบับ³

ห้องสมุดในฐานะที่มีหน้าที่จัดหาและจัดเก็บสิ่งพิมพ์ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวารสารมาก จึงไ้พยายามจัดหา จัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพและจัดให้บริการอย่างดีที่สุดในรูปแบบต่าง ๆ กัน บริการของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทยมีหลายประเภทที่จัดขึ้นเกี่ยวกับวารสารเพื่อให้บริการแก่ผู้ทำการวิจัยในการค้นคว้าวรรณกรรม เช่น การรวบรวมข่าวสารทันสมัย (current awareness services) ภายใต้เสาสารบัญญ

¹พรทิพย์ อาณาประโยชน์, "การประเมินคุณค่าของวารสารไทยทางการแพทย์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 58.

²เป็นผลการสำรวจวารสารภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยจากห้องสมุด 10 แห่ง

³กาญจนา โสภโณคร, "วารสารการแพทย์ภาษาไทย," สารศิริราช 15 (มกราคม 2506): 81.

ข้อบทความจากวารสารฉบับใหม่ที่สุด เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ใช้ หมุนเวียนวารสารฉบับใหม่ ให้ผู้ใช้เป็นรายบุคคล¹ หรือการคัดเลือกข่าวสารเฉพาะเรื่องจากบทความ จัดทำเป็น บริการการคัดสรรนิเทศจำเพาะเพื่อจ่ายแจก² (SDI - selective dissemination of information service) และบริการดัชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ดัชนีวารสาร (periodical index) เป็นคุณแจหรือแนวทางที่จะนำไปสู่เนื้อหาของวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาแหล่งบทความที่ต้องการ³ ในเวลารวดเร็ว ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางสารนิเทศที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง⁴ ในต่างประเทศได้มีการรวบรวมดัชนีวารสารทางการแพทย์ไว้ใน Index Medicus จัดทำโดยหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน เป็นเครื่องมือช่วยค้นคว้าบทความแพทย์ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นที่ตีพิมพ์ในวารสารที่ออกในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ประมาณ 2,500 รายการ ในประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นก็มีการจัดทำดัชนีวารสารเพื่อเผยแพร่เช่นกัน สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้มีการจัดทำดัชนีวารสารทางการแพทย์ภาษาไทย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ต้องจัดทำเอง

¹ สุธธลักษณ์ อำพันวงศ์, บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน, หน้า 67-68.

² โจเซฟ เบกเกอร์, สารนิเทศศาสตร์ปฐมบท, แปลและเรียบเรียงโดย ม.ล. จ้อย ภัทวิชัยรินทร์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2522), หน้า 61.

³ สุธธลักษณ์ อำพันวงศ์, บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน, หน้า 96.

⁴ Helen M. Towley, "Computers and Indexers,"

เป็นการทำบัตรบรรณานุกรมจากวารสาร¹ การลงรายการในบรรณานุกรมไม่เป็นปัญหาแก่บรรณารักษ์ แต่บรรณารักษ์จะมีปัญหาเรื่องการให้หัวเรื่อง เพราะหนังสือหัวเรื่องภาษาไทยยังไม่มีคำหรือวลีที่สามารถครอบคลุมเนื้อหาที่จำเพาะเจาะจงลงไปเป็นเฉพาะเรื่องและเฉพาะแง่มุมต่าง ๆ ได้ ห้องสมุดแพทย์ส่วนมากจึงต้องอาศัยหัวเรื่องของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน คือ Medical Subject Headings - MeSH

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์หลายแห่งในประเทศไทยจัดทำบรรณานุกรมในสาขาของตน เพื่อประสงค์ให้ผู้ใช้ทราบแหล่งของเอกสาร และสามารถเลือกเอกสารที่ต้องการมาใช้ตามความต้องการได้สะดวกและถูกต้อง² สถาบันแห่งแรกที่จัดทำบรรณานุกรมในสาขาแพทย์ คือ หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์³ (ปัจจุบันคือ กองห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล) ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์อีก 4 แห่งที่จัดทำบรรณานุกรมภาษาไทยในทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และห้องสมุดกรมแพทย์ทหารบก กระทรวงกลาโหม

¹Kanchana Sophanodorn, "Indexing and Bibliographical Activities Related to Medical and Health Sciences in Thailand," in Medical and Health Libraries in Southeast Asia, ed. Takeo Urata. (Tokyo: SEAMIC, 1977), p. 139.

²นวนิตย์ อินทรามะ, "เทคนิคในการทำบรรณานุกรม," วารสารห้องสมุด 22 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2521): 27-28.

³Kanchana Sopahanodorn, p. 139.

พัฒนาการก้าวใหม่ของการจัดทำกรณีศึกษาที่ปรากฏในปัจจุบันก็คือ ในวงการห้องสมุดมหาวิทยาลัย¹ ได้จัดการประชุมเพื่อหาแนวทางที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในค่านับบริการกรณีวารสารทุกสาขาวิชา รวมทั้งสาขาทางการแพทย์ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกัน ปัญหาใหญ่ ได้แก่ ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้คู่มือการให้หัวเรื่องต่างกัน บรรณารักษ์ให้หัวเรื่องผิดแผกกันไป ห้องสมุดทุกแห่งไม่ได้มีหลักเกณฑ์การลงรายการบัตรกรณีวารสารที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และขาดสำนักงานกลางที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกรณีวารสาร²

¹ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้แก่ กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ, แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์, ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี, ห้องสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีฯ ลาดกระบัง, สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ฝ่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

²ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการห้องสมุดกลุ่มวารสารและเอกสาร, "การร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย," รายงานการประชุมครั้งที่ 1 ณ กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล, 25 ตุลาคม 2522, หน้า 1-3. (อัครสำเนา).

เมื่อเป็นเช่นนี้ หอสมุดทุกสถาบันเห็นว่า เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ งานบริการบรรณารักษาราชการภาษาไทย จึงได้มีการกำหนดรายชื่อวารสารในแต่ละสาขา วิชา เพื่อให้หอสมุดแต่ละแห่งรับผิดชอบการหาบรรณารักษาราชการต่าง ๆ เพื่อจัดทำ บรรณารักษาร่วมกันในโอกาสต่อไป¹ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้จัดทำคู่มือ การลงรายการบัตรบรรณารักษ์และการให้หัวเรื่องล่วงหน้าแล้วเท่านั้น

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง "การบริการบรรณารักษาราชการภาษาไทยทางการแพทย์" ซึ่งมุ่งศึกษาพัฒนาการของการจัดทำและการให้บริการบรรณารักษาราชการ ทางการแพทย์ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเสนอแบบตัวอย่างการลงรายการบัตรบรรณารักษ์ และการให้หัวเรื่องย่อจะช่วยแก้ปัญหาของบรรณารักษ์ทุกสถาบันที่ทำการบรรณารักษาร าชการภาษาไทยทางการแพทย์ได้ระดับหนึ่ง อนึ่ง แนวทางการเสนอการร่วมมือกันการจัดทำ และการให้บริการบรรณารักษาราชการภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องนี้ ย่อมจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อบรรณารักษ์หอสมุดโรงเรียนแพทย์ระดับคณะ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัย อันเป็นวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการทุกระดับ ในหอสมุดโรงเรียนแพทย์ทั้งห้าแห่ง และแห่งอื่น ๆ ที่กำลังจะริเริ่มจัดทำบริการบรรณาร ักษาราชการภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำและการให้บริการบรรณารักษาราชการภาษาไทยทางการแพทย์ของหอสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย

¹ ชมรมบรรณารักษ์หอสมุดสถาบันอุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการหอสมุดกลุ่ม วารสารและเอกสาร, "การลงรายการบัตรบรรณารักษ์," รายงานการประชุมครั้งที่ 3 ณ ตึกสำนักอธิการบดีชั้น 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระและห้องประชุมสำนักหอสมุดชั้น 5 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 4 มกราคม 2523, หน้า 2. (อักษิ์นา).

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำ และการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ และหาวิธีแก้ไข

3. เพื่อหาแนวทางที่จะสร้างความร่วมมือด้านการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ระดับห้องสมุดคณะมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้พยายามที่จะหาคำตอบจากคำถามดังต่อไปนี้ คือ

1. บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์มีรูปแบบอยู่ในมาตรฐานเดียวกันหรือไม่ ?
2. บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ยังไม่มีมาตรฐานเดียวกันจริงหรือไม่ ?
3. มีปัญหาในการจัดทำครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์หรือไม่ ?
4. มีปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุดด้วยกันหรือไม่ ?

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งสำรวจการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ เฉพาะที่ให้บริการจัดทำครรชนีฉบับบทความในวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล และห้องสมุดกรมแพทย์ทหารบก กระทรวงกลาโหม รวมไปถึงห้องสมุด 5 แห่งและกำหนดการสำรวจกิจกรรมการทำครรชนีวารสารตั้งแต่เริ่มจัดทำจนถึง พ.ศ. 2523 ในการสำรวจนี้มิได้รวมถึงการจัดทำครรชนีฉบับเรื่องในวารสารเฉพาะรายชื่อหนึ่งรายชื่อใดเพียงรายการเดียว

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดทำครรชนีวารสาร หมายถึงกระบวนการจัดทำครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่การอ่านบทความ การร่างบัตรครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง การให้หัวเรื่อง การพิมพ์บัตร การพิสูจน์อักษร การเรียงบัตร การนำบัตรครรชนีออกให้บริการตลอดจนการจัดพิมพ์เผยแพร่ครรชนีในรูปแบบ

การแพทย์ หมายถึงศิลปะหรือวิทยาการรักษาโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาโรคโดยใช้ยาหรือสิ่งที่ใช้รักษาป้องกันโรค¹ หรือหมายถึงศิลปะป้องกันรักษาโรคเป็นศาสตร์รักษาโรคหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกชนิด²

ครรชนีวารสาร หมายถึงสิ่งพิมพ์หรืออุปกรณ์ที่ใช้ค้นเรื่องในวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ต่าง ๆ โดยให้ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง และรายการเลขหน้า เพื่อบอกว่าบทความนั้นอยู่ในวารสารชื่อ ฉบับ หน้าใด และเพื่อเป็นเครื่องช่วยค้นหาวารสารอย่างมีระบบ

บริการครรชนีวารสาร หมายถึงบริการช่วยในการค้นหาบทความในวารสาร รวบรวมบรรณานุกรมจากครรชนีวารสาร รวมทั้งการให้ยืมวารสาร เป็นต้น

โรงเรียนแพทย์ หมายถึงสถาบันที่มีการศึกษาค้นการแพทย์ ในที่นี้หมายถึงคณะในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยที่มีการสอนนักศึกษาตามหลักสูตร ได้แก่ ภาควิภาคศาสตร์

¹Dorland's Illustrated Medical Dictionary, 23d ed. (Philadelphia: W.B. Saunders Co., 1957), p. 804.

²Steadman's Medical Dictionary (Baltimore Md.: Williams and Wilkins Co., 1961), p. 908.

สรีรวิทยา สุขวิทยาส่วนบุคคล การสาธารณสุข อายุรศาสตร์ป้องกัน อายุรเวช
อายุรศาสตร์ คัลยศาสตร์ สูติศาสตร์และนารีเวชศาสตร์¹

วารสารภาษาไทยทางการแพทย์ หมายถึงสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเฉพาะทางการแพทย์ กำหนดออกเป็นฉบับหรือเป็นตอน ๆ มีกำหนดออกที่แน่นอนและต่อเนื่องกันโดยไม่ระบุนเวลา
สิ้นสุด ปกติประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องที่เขียนโดยบุคคลในสาขาแพทย์
และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ ส่วนมากเป็นห้องสมุดสาขาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดให้บริการแก่ อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัยและบุคลากรทางการแพทย์

หัวเรื่อง (subject headings) หมายถึงคำหรือกลุ่มคำที่ใช้แทนความคิดที่สรุปได้จาก
เนื้อหาของสิ่งที่ทำครรชนี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์
จากหนังสือ วารสารและเอกสารต่าง ๆ
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อส่งให้หัวหน้าบรรณารักษ์และบรรณารักษ์ปฏิบัติงานครรชนี
วารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ระดับคณะ มหาวิทยาลัยและ
วิทยาลัย
3. ส่งแบบสอบถามให้แก่หัวหน้าบรรณารักษ์และบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้าน
ครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ระดับคณะ มหาวิทยาลัย
และวิทยาลัยทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง

¹ เมลวิลล์ คิวอี้, แผนการจัดหมวดหมู่หนังสือแบบทศนิยมและครรชนีสัมพันธ์ แปลจาก
Dewey Decimal Classification. Abridged 7th ed. (พระนคร:
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2504), หน้า 118-128.

4. สัมภาษณ์หัวหน้าบรรณารักษ์และบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานนครชนนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ระดับคณะ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ถ้าคำตอบจากแบบสอบถามไม่ชัดเจน

5. วิเคราะห์ข้อมูล หากคำร้อยละด้วยวิธีการทางสถิติเบื้องต้น¹

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. งานวิจัยในประเทศ

วิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง ซึ่งผลของการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการบริการนครชนนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์อยู่บ้างดังนี้

พ.ศ. 2516 วิลาวัณย์ วงศ์สุภา ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาห้องสมุดแพทย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ สำหรับต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น โดยศึกษาพัฒนาการของห้องสมุดประเภทนี้ รวมทั้งการดำเนินงานและการให้บริการ ผลการวิจัยปรากฏว่า ในด้านประวัติและลักษณะทั่วไปของห้องสมุด ตลอดจนการทำงานของสมาคมห้องสมุดแพทย์และองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนสร้างความเจริญให้ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ กิจกรรมงานห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในสหรัฐอเมริกา นั้น มีความเจริญก้าวหน้ามากและเจริญขึ้นตามลำดับ ห้องสมุดมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ สมาคมห้องสมุดแพทย์มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญนี้ ด้วยความร่วมมือระหว่างสมาคมห้องสมุดแพทย์และบรรณารักษ์ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์อังกฤษมีความเจริญเท่าเทียมกับสหรัฐอเมริกา ห้องสมุดที่มีอายุเก่าแก่มากมีชื่อเสียงหลายแห่งจำนวนมากที่สร้างประโยชน์

¹ประกอบ กรรณสูตร, สถิติประยุกต์สำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 4.

ต่อการศึกษาประวัติการแพทย์ หอสมุดมีอุปกรณ์ทันสมัยเพื่อให้บริการ สมาคมหอสมุด
แพทย์จัดอบรมบรรณารักษ์และออกสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมาก หอสมุดโรงเรียนแพทย์ผู้ป็น
หลายแห่งทันสมัยและมีบริการดี สำหรับหอสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทยได้ทำ
การศึกษาเพื่อทราบประวัติความเป็นมาตลอดจนความสำคัญของบทบาทของหอสมุด
โรงเรียนแพทย์ 4 แห่ง และหอสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลอีก 1 แห่ง
เพราะหอสมุดมีความสัมพันธ์กับหอสมุดโรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาลรามธิบดีในฐานะ
เป็นหอสมุดที่ร่วมมือในการให้บริการแก่แพทย์ด้วย

ปัญหาของหอสมุดทั้ง 5 แห่งคือ นักศึกษาบางคนใช้หอสมุดไม่เป็น
ซึ่งแก้ไขได้โดยจัดปฐมนิเทศเทศการใช้หอสมุดอย่างเป็นทางการระยะยาว ส่วนปัญหา
นักศึกษาบางคนไม่ให้เกิดหรือเคารพบรรณารักษ์เท่าที่ควรนี้ ปัญหาจะหมดไปถ้า
ตำแหน่งบรรณารักษ์เป็นตำแหน่งอาจารย์ ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่าให้จัดวิชาการใช้หอสมุด
ในหลักสูตรการศึกษาแพทย์ สอนวิธีใช้หอสมุดในภาคต้นปีการศึกษาให้แก่นักศึกษาแพทย์
ปีที่ 1 ในเรื่องบัตรรายการและครรชนี ควรออกกฎหมายหอสมุดเพื่อกำหนดมาตรฐาน
หอสมุดแพทย์ และสมาคมหอสมุดแห่งประเทศไทยควรจัดตั้งกลุ่มหรือแผนกหอสมุดแพทย์
ขึ้นภายในเป็นชมรมหนึ่งของสมาคม ฯ หรือจัดตั้งสมาคมหอสมุดแพทย์ขึ้น เพื่อช่วยขจัดปัญหา
ที่เกิดขึ้นกับบรรณารักษ์และหอสมุด

หอสมุด 2 แห่งที่จัดทำครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ ได้แก่
หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดศิริราช ซึ่งหอสมุดคณะ
แพทยศาสตร์จุฬา ฯ ทำบัตรรายการ 2 บัตร คือบัตรผู้แต่งกับบัตรหัวเรื่องครรชนีวารสาร
เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามหลักการให้หัวเรื่องของหอสมุดศิริราช การเรียง
บัตรแยกเรียงต่างหลัก ไม่รวมกับบัตรรายการหนังสือ บัตรผู้แต่งและบัตรหัวเรื่องของ
วารสารแยกเรียงกับตามตัวอักษร ส่วนหอสมุดศิริราชจัดพิมพ์บัตรผู้แต่งและบัตรหัวเรื่อง
ใช้หัวเรื่องของหอสมุดแพทย์แห่งชาติคืออเมริกัน แปลเป็นภาษาไทยโดยแปลทับศัพท์ แยกเรียง
บัตรรายการต่างหากจากบัตรหนังสือ พิมพ์รายชื่อหัวเรื่อง ทำบัตรโยงในตู้บัตรรายการ

ไหละเอียด ร่วมมือกันสัมมนาระหว่างบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่ในการให้หัวเรื่องและกำหนดหัวเรื่องและหลักเกณฑ์ในการกำหนดคำหรือวลีที่ใช้เป็นหัวเรื่อง เช่น คำทับศัพท์เป็นหัวเรื่อง การใช้ศัพท์บัญญัติจากภาษาต่างประเทศและคำทับศัพท์ เป็นต้น¹

พ.ศ. 2518 อุบลวรรณ ปิติพัฒนาไพจิตร ใ้วิจัยหัวเรื่องหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่ใช้อยู่ในมหาวิทยาลัย 10 แห่งในประเทศไทยตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์ประสบในขณะที่ทำงาน ประเมินคุณค่าของหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้อยู่ วิเคราะห์หัวเรื่องที่ใช้แตกต่างกันออกไป เพื่อนำข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ มาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป โดยการสำรวจห้องสมุดมหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง ผลปรากฏว่าปัญหาสำคัญของหัวเรื่องภาษาไทย คือ ขาดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ทันสมัย เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบจัดโดยตรง เช่น ขาดความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์จากการสำรวจและรวบรวมหัวเรื่องภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เฉพาะหัวเรื่อง queเพิ่มเติมและแตกต่างกัน มีจำนวนหัวเรื่อง 6,241 หัวเรื่อง ในจำนวนนี้เป็นหัวเรื่องที่แตกต่างกัน 314 กรณี กลุ่มที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ กลุ่มที่ใช้คำหรือวลีต่างกัน แต่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน มีจำนวน 106 กรณี ได้เสนอแนะหัวเรื่องภาษาไทยที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมไว้ด้วย โดยเสนอแนะว่าควรจัดตั้งหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในด้านปรับปรุงหัวเรื่อง ชนิดของหัวเรื่องที่สถาบันต่าง ๆ จัดทำ บรรณารักษ์ควรติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว สอบถามผู้เรียนในฐานะผู้ใช้ห้องสมุดถึงความต้องการปรับปรุงหัวเรื่อง ทำบัตรโยงใบคู่มือรายการไหละเอียด ร่วมมือกันสัมมนาระหว่างบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่ในการให้หัวเรื่องและกำหนด

¹วิลาวัลย์ วงศ์สุภา, "ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย,"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

หัวข้อ และหลักเกณฑ์ในการกำหนดหัวข้อ เช่นคำทันสมัยเป็นหัวข้อ การใช้ศัพท์บัญญัติจากภาษาต่างประเทศและคำทับศัพท์ เป็นต้น

พ.ศ. 2521 สุนทรี รสสุธาธรรม ใ้วิจัยเรื่อง การให้บริการบรรณนิวารสารเพื่อการค้นคว้าวิจัยในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดทำและการให้บริการบรรณนิวารสารของห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย ตลอดจนการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ห้องสมุดต่าง ๆ ประสบอยู่ เพื่อเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นแก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยส่งแบบสอบถามไปยังห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ห้องสมุดวิทยาลัยครู ห้องสมุดกระทรวง กรม ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดธนาคารจำนวน 59 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดส่วนมากบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานบรรณนิวารสารมีเพียงคนเดียวและต้องปฏิบัติงานอื่นในห้องสมุดด้วย ในจำนวนบรรณารักษ์ผู้จัดทำบรรณนิวารสารของห้องสมุดทั้งหมด มีบรรณารักษ์จำนวนน้อยที่สุดรับผิดชอบทำบรรณนิวารสารของห้องสมุดทั้งหมด และมีบรรณารักษ์จำนวนน้อยที่สุดรับผิดชอบทำบรรณนิวารสารเป็นงานหลัก ทางด้านการจัดทำบรรณนิวารสารห้องสมุดจำนวนปานกลางจัดทำบรรณนิวารสารทางสังคมศาสตร์ จำนวนน้อยทำทางสาขาวิทยาศาสตร์ และทำทุกหมวดวิชาและทางมนุษยศาสตร์ ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดทำบรรณนิวารสารภาษาไทย กลุ่มการให้หัวข้อที่ซ้ำกันมากที่สุด คือ กลุ่มการให้หัวข้อของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ห้องสมุดส่วนใหญ่ทำบรรณนิวารสารไม่ทันถึงปัจจุบัน ในด้านความร่วมมือ คือ ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดต่างทำบรรณนิวารสารไว้ใช้เองภายในห้องสมุด โดยมิได้ร่วมมือกับห้องสมุดอื่น และบรรณนิวารสารที่จัดทำแล้วยังมิได้รับการพิมพ์เผยแพร่มากนัก ห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุดเท่านั้นที่พิมพ์เผยแพร่บรรณนิวารสาร ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับงาน

อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโรษิต, "หัวข้อเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย," (วิทยานันทนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

ครรชนีวารสารนี้ คือ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในหอสมุดส่วนใหญ่มีเวลาทำครรชนีน้อย ไม่มีความรู้ในวิชาเฉพาะมากพอและขาดเจ้าหน้าที่ช่วยงานด้านนี้ ภูมิ่อการให้หัวเรื่อง ไม่ทันสมัย นอกจากนี้ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงประโยชน์และวิธีใช้ครรชนีวารสาร

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้เพิ่มบุคลากร ส่งเสริมให้บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงาน ครรชนีวารสาร ได้ศึกษาหรือรับการฝึกหัดอบรมสาขาวิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้อง หอสมุด ควรแนะนำและประชาสัมพันธ์การใช้ครรชนีวารสารให้มากขึ้น และร่วมมือกันโดยแบ่ง รายชื่อวารสารที่จะทำครรชนี¹

พ.ศ. 2522 นवलลอ ไชยมงคล ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้ ทรัพยากรเพื่องานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมบรรณานุกรมงานเขียนและงาน วิจัยทางการแพทย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491-2521 ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยส่งแบบสอบถามแก่ผู้ทำงานวิจัยจำนวน 187 คน ผลการ วิจัยปรากฏว่า หอสมุดมีความสำคัญต่องานเขียนและงานวิจัย หอสมุดแห่งนี้จัดทำ บัตรครรชนีวารสารภาษาไทย 2 ประเภท คือ บัตรครรชนีผู้แต่งและบัตรครรชนีหัวเรื่อง และจัดทำครรชนีเป็นรูปเล่ม เรียงตามลำดับอักษรหัวเรื่อง เพื่อความสะดวกของผู้ใช้ บริการ ปัญหาของการเขียนและการทำวิจัย ได้แก่ วารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในหอสมุด วารสารมีไม่ครบ บทความที่ค้นได้ไม่มากพอกับงานเขียนและงานวิจัย บริการถ่าย เอกสารไม่มีประสิทธิภาพ วารสารที่ต้องการไม่มีในหอสมุดอื่น ๆ ในประเทศ เป็นต้น

¹สุนทรี รสสุธาธรรม, "การให้บริการครรชนีวารสารเพื่อการค้นคว้า วิจัยในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

มีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงการส่งข่าวสารให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรเพิ่มวารสารการแพทย์ภาษาไทยและสาธารณสุขให้มากโดยสรรหาที่มีประโยชน์อย่างแท้จริง ทำบัตรรายการงานวิจัยและจัดบริการถ่ายเอกสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้บริการควรศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ ใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุดอื่นและควรมอบงานเขียนและงานวิจัยให้ห้องสมุด จัดให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดในหลักสูตรแพทย์ เป็นต้น¹

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นกล่าวได้ว่า มีงานวิจัยเพียง 1 เรื่องที่กล่าวโดยตรงถึงบริการบรรณารักษณ์วารสารภาษาไทยทางการแพทย์ มีงานวิจัย 2 เรื่อง กล่าวถึงบริการบรรณารักษณ์วารสารภาษาไทยอย่างกว้างครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อประโยชน์ในด้านการเขียน ค้นคว้า และวิจัย และมีงานวิจัย 1 เรื่องกล่าวถึงหัวเรื่อง แต่เป็นหัวเรื่องหนังสือภาษาไทยในทุกสาขาวิชา จะเห็นสรุปได้ว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการบรรณารักษณ์วารสารภาษาไทยทางการแพทย์โดยตรงในประเทศไทย

ข. เอกสารในต่างประเทศ

ห้องสมุดแพทย์ในต่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญของวารสารมากวารสารให้ความรู้ใหม่ ๆ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมีการเผยแพร่ความคิดใหม่ ๆ ซึ่งจัดโดยสม่ำเสมอและรวดเร็ว² และเห็นว่าการจัดทำบรรณารักษณ์วารสารเป็น

¹ นวลลอ ไชยมงคล, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," (วิทยานิพนธ์ปริญญานหามันพิศ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

² Donald Davidson, The Periodical Collections, rev. and enl. ed. (Baltimore: Westview Press, 1962), p. 33.

บริการสำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุดแพทย์¹ มีผู้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องบรรณารักษ์ห้องสมุด วารสาร และครรชนวารสารในเอกสารต่างประเทศ ดังนี้

เจ. ทิตแลย์ (J. Titley)² ได้เขียนบทความเรื่อง "The Medical Librarian as a Medical Educator: the Description of a Course" ได้สรุปว่า ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ในการศึกษาของนักศึกษาแพทย์ ครรชนวารสารทางการแพทย์มีความสำคัญต่อการเรียน การสอนมาก ในเรื่องเดียวกันนี้ ดร. เมยาร์ด โฮลล์มส์ (Dr. Bayard Holmes) สรุปว่าครรชนวารสารทางการแพทย์เป็นเครื่องมืออันดีสำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์สาขาแพทย์ และได้สำรวจว่าโดยเฉลี่ยนักศึกษาแพทย์ดำเนินการค้นหาข้อมูลได้ดังนี้ ถือว่าเป็นผลจากการสอนในห้องสมุด ได้ถูกต้องที่คือวิธีหนึ่ง บรรณารักษ์และอาจารย์เห็นกันว่า การสอนเรื่องการใช้ห้องสมุดและการสอนวิธีการเก็บสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาแพทย์มาก ในปี พ.ศ. 1965 คณะกรรมการร่วมของสมาคมห้องสมุดแพทย์ (The Joint Committee of the Medical Library Association) และสมาคมวิทยาลัยแพทย์ (Association of Medical Colleges) ได้เขียนรายงานเรื่องคำแนะนำในการใช้ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ (Guidelines for Medical School Libraries) และวิจารณ์ว่า โรงเรียนแพทย์มีหน้าที่รับผิดชอบนักเรียนทุกคน มีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถซึ่งจำเป็นต่อการศึกษา และห้องสมุดเป็นห้องทดลองซึ่งเจ้าหน้าที่ควรมีโปรแกรมสอนทุกวันแก่นักเรียนและผู้ใช้ห้องสมุด มีการวางแผนอย่างมีระเบียบตรงกับจุดหมายของสถาบัน

¹Thomas E. Keys, Applied Medical Library Practice With Chapters by Catherine Kennedy and Ruth M. Tews. (Springfield, Ill. Charles C. Thomas, 1958), p. 8.

²J. Titley, "The Medical Librarian as a Medical Educator: the Description of a Course," p. 327.

มีการสอนเพื่อให้มีความชำนาญทางด้านหาข่าวสารอยู่ในหลักสูตรของโปรแกรมการศึกษา
ทุกระดับชั้น

สกอต อาดัมส์ (Scott Adams)¹ กล่าวว่า แฟรงค์ แบริคเวย์
โรเจอร์ส (Frank Bradway Rogers) เป็นผู้นำกลุ่มริเริ่มการเก็บข้อมูลและ
นำวรรณกรรมทางการแพทย์ออกมาใช้โดยอัตโนมัติ มีข้อย่อที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า
เม็คลาร์ส (MEDLARS = Medical Literature Analysis and Retrieval
System)² แฟรงค์ แบริคเวย์ โรเจอร์ส ได้เขียนผลงานเกี่ยวกับหัวเรื่องของบัตร
รายการและทำดัชนีวารสารไว้ในหนังสือ "หัวเรื่องทางการแพทย์" (MeSH)
พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 ว่า หัวเรื่องเป็นเครื่องชี้เข้าไปสู่ข่าวสาร และการจัดทำ
ดัชนีวารสารนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรใช้ทั้ง 2 อย่างให้ได้ประโยชน์

จากความเห็นของแพทย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา
ได้เห็นความสำคัญของห้องสมุดแพทย์ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาแพทย์ นักศึกษาแพทย์
ต้องอาศัยการศึกษาจากวารสารเป็นสำคัญ และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ได้ก็คือ ดัชนีวารสาร
จึงได้จัดระบบ MEDLARS ขึ้นเพื่อให้ความสะดวกในการค้นแก้แพทย์โดยเฉพาะ

¹Scott Adams, "The Way of the Innovator: Note
Towards a Prehistory of MEDLARS," Bulletin of Medical
Library Association 60 (October 1972): 524-528.

²MEDLARS คือระบบการวิเคราะห์วรรณกรรมทางการแพทย์และการดึงข้อมูล
ออกมาใช้

รายงานของ เอส.ซี.ดีร์ (S.C. Dhir) และ เอส.เค.อนันต์ (S.K. Anand) กล่าวถึงเรื่องการสำรวจขององค์การอนามัยโลกระหว่างปี ค.ศ. 1969-1970 เกี่ยวกับห้องสมุดแพทย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้แก่ ประเทศบังกลาเทศ พม่า อินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี อินโดนีเซีย หมู่เกาะมัลดีฟ (Maldives) ว่าวัตถุประสงค์อ่านของห้องสมุดแพทย์และบริการแก่ผู้อ่านของห้องสมุดในประเทศเหล่านี้มีไม่เพียงพอ และควรมีการปรับปรุง นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกยังได้ทำการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ เรื่องงบประมาณของ 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศพม่า อินเดีย อินโดนีเซีย มองโกเลีย ศรีลังกา และไทย พบว่าห้องสมุดจำนวนมากตั้งขึ้นประมาณสิบปีมาแล้ว ในปัจจุบันเงินซื้อวรรณกรรมมีไม่เพียงพอสำหรับห้องสมุดแพทย์ระดับมาตรฐาน องค์การอนามัยโลกจึงให้ข้อเสนอแนะว่าให้มีการใช้ระบบการดึงข้อมูลวรรณกรรมทางการแพทย์มาใช้โดยอัตโนมัติ (MEDLARS) แก่ประเทศในระดับภูมิภาคนี้ และเห็นว่าสมควรมีการขยายงานให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในเรื่องวรรณกรรมทางการแพทย์ที่มีฉบับซ้ำ (The International Exchange of Duplicate Medical Literature = IEDML) กับการจัดพิมพ์รายชื่อวารสารพร้อมทั้งรายการที่มีในห้องสมุดแพทย์ในแต่ละประเทศ รวมทั้งจัดตั้งเครื่องอ่านไมโครฟิล์ม นอกจากนี้ควรได้รับการฝึกหัดให้เชี่ยวชาญ¹

ห้องสมุดแพทย์ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขาดวัตถุประสงค์อ่านและให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างไม่เพียงพอ กิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีสภาพดีขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการวิจัยและการควบคุมโรค รัฐบาลจำเป็นต้องให้บริการระดับภูมิภาคและตามชนบท ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขการเรียนการสอนทางการแพทย์มากขึ้นโดยปรับปรุงหลาย ๆ ด้านทั้งหลักสูตรและอุปกรณ์การศึกษาให้ดีขึ้น ขณะเดียวกับองค์การอนามัยโลกได้ให้ความช่วยเหลือการศึกษา การวิจัยและด้านโรงเรียนแพทย์โดยทำการสำรวจห้องสมุดแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้²

¹S.C. Dhir and S.K. Anand, "A Profile of Health Science Libraries in Southeast Asia," Bulletin of the Medical Library Association 66 (July 1978): 290.

²Ibid.

องค์การอนามัยโลกเห็นความสำคัญของวรรณกรรมทางการแพทย์ จึงได้ให้ความช่วยเหลือแกห้องสมุดต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดซื้อวารสารทางการแพทย์ กล่าวคือ จัดตั้งห้องสมุดของสำนักงานใหญ่ขององค์การอนามัยโลก (WHO Headquarter Library) ในกรุงเจนีวา ทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการระหว่างห้องสมุดของสำนักงานต่าง ๆ ขององค์การอนามัยโลกตามคำขอ ร่วมมือกับสำนักงานองค์การอนามัยโลกระดับภูมิภาคเพื่อจัดทำบรรณานุกรม และถ่ายเอกสารของบทความสำหรับงานบริหารการแพทย์ระดับชาติ สำหรับสถาบันทางการแพทย์และนักวิจัยโดยไม่คิดมูลค่า และแนะนำให้สถาบันที่ไม่สามารถจัดซื้อวารสารหลายรายการได้ควรจัดซื้อวารสารครชนีและวารสารสาระสังเขปไว้ เพื่อให้ผู้ที่ใช้ห้องสมุดได้ทราบว่ามีการอ้างสาขาที่สนใจและจัดพิมพ์วารสารเล่มใด จากการสำรวจขององค์การอนามัยโลก พบว่าห้องสมุด 40 แห่งหรือร้อยละ 22 ไม่ได้รับวารสารครชนีหรือวารสารสาระสังเขป ดังนั้น ห้องสมุดองค์การอนามัยโลกระดับภูมิภาค ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดียร่วมกับห้องสมุดองค์การอนามัยโลก สำนักงานใหญ่ ณ กรุงเจนีวา จึงจัดให้มีบริการค้นหาวรรณกรรมทางการแพทย์และบริการติดต่อโดยตรงทางสาย เพื่อค้นหาวรรณกรรมทางการแพทย์ (MEDLARS/MEDLINE service) ค้นหาและถ่ายเอกสารบทความให้แก่สถาบัน 62 แห่งในภูมิภาค ซึ่งปรากฏว่ามีสถาบันจำนวน 58 แห่งใช้บริการนี้สม่ำเสมอ¹

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลกยังได้ทำการสำรวจห้องสมุดต่าง ๆ ขององค์การอนามัยโลก เรื่องการจัดทำครชนี ได้เสนอแนะให้มีการจัดทำครชนีวารสารระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคว่าควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในคานสารนิเทศและวัสดุการอ่านระดับชาติและระดับนานาชาติ ร่วมมือในการบอกรับวารสารระหว่างห้องสมุดใกล้เคียงให้มีการจัดขยายโครงการยืมสำหรับนักศึกษา ทำการตั้งสถานีปลายทางติดต่อในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อหาวรรณกรรมทางการแพทย์โดยผ่านทางหน่วยป้อนรับข้อมูลของระบบ MEDLINE¹ จัดทำโปรแกรมการแลกเปลี่ยนวารสารฉบับซ้ำให้มีประสิทธิภาพและให้ข้อเสนอแนะว่า

¹ Ibid, pp. 291-292.

ควรมีการทำครชนีวารสารวรรณกรรมทางการแพทย์ในระดับต่าง ๆ ทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹

องค์การอนามัยโลกเห็นว่า วารสารมีความสำคัญเป็นอันดับแรกทางการแพทย์ และครชนีวารสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาวรรณกรรมสาขาแพทย์ในท้องสมุท โรงเรียนแพทย์ ดังนั้น การจัดทำและการให้หัวเรื่องอย่างมีมาตรฐาน จึงได้มีบทบาทต่อความสำคัญเรื่องนี้

บทบาทสำคัญขององค์การอนามัยโลกในการช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ จัดให้มีศูนย์บริการค้นหาวรรณกรรมสาขาแพทย์โดยใช้ระบบ MEDLARS/MEDLINE จัดทำบรรณานุกรมและถ่ายทำสำเนาบทความทางการแพทย์ โดยไม่คิดมูลค่าประการใดแก่ท้องสมุทในแถบนี้

จะเห็นได้ว่า การจัดทำและการให้บริการครชนีวารสารด้วยบัตรครชนีและครชนีบรรณานุกรมวารสารทางการแพทย์ของท้องสมุทโรงเรียนแพทย์ในประเทศและในต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ช่วยให้การค้นหาวรรณกรรมจากวารสารทางการแพทย์ขยายวงกว้างออกไปในระดับชาติและนานาชาติ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความสะดวกในการค้นหา ติดตามข่าวสารความก้าวหน้าทางการแพทย์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการศึกษา วิจัย และบริการด้านการแพทย์เจริญก้าวหน้า

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้ทราบวิวัฒนาการของการจัดทำและการให้บริการครชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์

¹Ibid, p. 293.

2. ช่วยเฝ้าระวังสภาพและวิธีการจัดทำครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ของไทย พร้อมกับทราบว่าขอบเขตของการทำครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์เหล่านั้นครอบคลุมสาขาใดบ้างทางการแพทย์

3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ต่อฝ่ายบรรณาธิกรณปฏิบัติงาน และบรรณาธิกรณบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในการช่วยให้คนไข้ข้อมูลที่ต้องการโดยสะดวกและตรงต่อความต้องการ

4. เป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ระหว่างบรรณาธิกรณของสมุทโรรังเรียนแพทย์ด้วยกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย